



## Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (osmo vijeće)

2. svibnja 2019.\*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 97/67/EZ – Zajednička pravila za razvoj unutarnjeg tržišta poštanskih usluga – Pružanje univerzalne poštanske usluge – Ekskluzivna prava imenovanog operatora – Izdavanje sredstava za frankiranje različitih od poštanskih maraka”

U predmetu C-259/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Madrid (Trgovački sud br. 3 u Madridu, Španjolska), odlukom od 20. lipnja 2017., koju je Sud zaprimio 11. travnja 2018., u postupku

**Sociedad Estatal Correos y Telégrafos SA**

protiv

**Asendia Spain, S. L. U.**

SUD (osmo vijeće),

u sastavu: F. Biltgen, predsjednik vijeća, J. Malenovský i L. S. Rossi (izvjestiteljica), suci,

nezavisna odvjetnica: E. Sharpston,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za društvo Asendia Spain SLU, I. Moreno-Tapia Rivas, E. de Félix Parrondo i J. Botella Carretero, odvjetnici,
- za španjolsku vladu, u početku V. Ester Casas, zatim M. J. García-Valdecasas Dorrego, u svojstvu agenata,
- za francusku vladu, A.-L. Desjonquères, E. de Moustier i R. Coesme, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, L. Nicolae i J. Rius Riu, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnu odvjetnicu, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

\* Jezik postupka: španjolski

## Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive 97/67/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 1997. o zajedničkim pravilima za razvoj unutarnjeg tržišta poštanskih usluga u Zajednici i poboljšanje kvalitete usluga (SL 1998., L 15, str. 14.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 9., str. 53.), kako je izmijenjena Direktivom 2008/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. veljače 2008. (SL 2008., L 52, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 9., str. 214.; u daljnjem tekstu: Direktiva 97/67).
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između društava Sociedad Estatal Correos y Telégrafos SA (u daljnjem tekstu: Correos) i Asendia Spain SLU u vezi s činjenicom da potonje društvo na tržište stavlja sredstva za frankiranje različita od poštanskih maraka.

### Pravni okvir

#### *Pravo Unije*

##### *Direktiva 97/67*

- 3 U uvodnim izjavama 8., 16. i 20. Direktive 97/67 navodi se:
  - „(8) budući da su mjere za osiguranje postupne i kontrolirane liberalizacije tržišta i osiguranje primjerene ravnoteže potrebne kako bi se u čitavoj Zajednici i u skladu s obvezama i pravima pružatelja univerzalnih usluga zajamčilo slobodno pružanje usluga u samom poštanskom sektoru;  
[...]
  - (16) budući da se održavanje niza usluga koje je moguće rezervirati, u skladu s pravilima iz Ugovora, a ne dovodeći u pitanje primjenu pravila tržišnog natjecanja, čini opravdanim kako bi se osiguralo pružanje univerzalnih usluga pod financijski uravnoteženim uvjetima; [...]
  - [...]
  - (20) budući da, zbog javnog reda i javne sigurnosti, države članice mogu imati legitiman interes u povjeravanju jednom ili više tijela koja one odrede prava postavljanja poštanskih sandučića namijenjenih prihvatu poštanskih pošiljaka; budući da iz istih razloga one imaju pravo odrediti tijelo ili tijela odgovorna za izdavanje poštanskih maraka s oznakom države podrijetla i ona koja će biti odgovorna za pružanje usluga preporučene pošte u sudskim ili upravnim postupcima sukladno njihovom nacionalnom zakonodavstvu; [...]
- 4 U članku 7. stavcima 1. do 4. te direktive određuje se:
  - „1. Države članice ne odobravaju, niti održavaju na snazi ekskluzivna ili posebna prava za uspostavljanje i pružanje poštanskih usluga. Države članice mogu financirati pružanje univerzalne usluge u skladu s jednim ili više sredstava iz stavaka 2., 3. i 4., ili u skladu s nekim drugim sredstvima koja su u skladu s Ugovorom.
  - 2. Države članice mogu osigurati pružanje univerzalne usluge putem javne nabave takvih usluga u skladu s pravilima i propisima koji se primjenjuju za javnu nabavu, koji su u skladu s Direktivom 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o usklađivanju postupaka za sklapanje

ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama [(SL 2004., L 134, str. 114.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 1., str. 156.)] uključujući natjecateljski dijalog ili pregovaračke postupke sa ili bez objave poziva na nadmetanje.

3. Ako država članica odredi da obveze univerzalne usluge, kako su utvrđene u ovoj Direktivi uzrokuju neto trošak na temelju izračuna iz Priloga I. i predstavljaju nepošteni financijski teret za pružatelja(-e) univerzalne usluge, može uvesti:

- (a) mehanizam za nadoknadu troškova određenog(-ih) poduzeća iz javnih sredstava; ili
- (b) mehanizam za podjelu neto troška obveza univerzalne usluge između pružatelja usluge i/ili korisnika.

4. Ako se neto trošak dijeli u skladu sa stavkom 3. točkom (b), države članice mogu osnovati kompenzacijski fond koji se može financirati naknadama od pružatelja usluga i/ili korisnika, a kojim upravlja tijelo koje je neovisno od jednog ili više korisnika. Države članice mogu izdati dozvolu pružateljima usluge u skladu s člankom 9. stavkom 2. koji ovise o bilo kojoj obvezi financijskog doprinosa u taj fond ili obvezi poštovanja općih obveza univerzalne usluge. Na taj se način mogu financirati obveze jednog ili više pružatelja univerzalne usluge u skladu s člankom 3.”

5 U članku 8. navedene direktive propisuje se:

„Odredbe članka 7. ne dovode u pitanje pravo država članica da organiziraju razmjestaj poštanskih sandučića na javnim prometnicama, izdavanje poštanskih maraka i usluge preporučene dostave koje se koriste tijekom upravnih ili sudskih postupaka u skladu s njihovim nacionalnim zakonodavstvom.”

*Direktiva 2008/6*

6 Uvodne izjave 2., 10., 11., 13. i 25. Direktive 2008/6 glase:

„(2) Direktivom 97/67/EZ [...] uspostavlja se regulatorni okvir za poštanski sektor na razini Zajednice, uključujući mjere kako bi se jamčile univerzalne usluge i utvrdio najveći broj poštanskih usluga koje države članice mogu rezervirati za pružatelje univerzalne usluge, s ciljem održavanja univerzalne usluge, koja bi se postupno i u značajnoj mjeri smanjivala, te vremenski raspored za donošenje odluka o daljnjem otvaranju tržišta za uspostavljane unutarnjeg tržišta poštanskih usluga.

[...]

(10) U skladu s Direktivom 97/67/EZ izvedena je studija o mogućnostima koja je za svaku državu članicu ocijenila utjecaj potpunog formiranja unutarnjeg tržišta poštanskih usluga u Zajednici 2009. godine na univerzalne usluge. Komisija je također izvršila temeljiti pregled poštanskog sektora u Zajednici uključujući izvršavanje studija o gospodarskom, društvenom i tehnološkom razvoju u sektoru, te se opširno posavjetovala sa zainteresiranim stranama.

(11) Studija o mogućnostima navodi da se postizanje osnovnog cilja osiguranja trajnog pružanja univerzalne usluge, koji je usklađen sa standardnom kvalitetom, kojeg su države članice odredile u skladu s Direktivom 97/67/EZ, može osigurati na području cijele Zajednice do 2009. bez potrebe za rezerviranim područjem.

[...]

(13) Studija o mogućnostima otkriva da rezervirano područje više ne bi smjelo biti povlašteno rješenje za financiranje univerzalne usluge. [...]

[...]

(25) U svjetlu izvršenih studija i s ciljem otvaranja svih mogućnosti unutarnjeg tržišta poštanskih usluga, potrebno je prekinuti korištenje rezerviranog područja i posebnih prava kao načina osiguravanja financiranja univerzalne usluge.”

### **Španjolsko pravo**

7 Članak 33. leya 43/2010 del servicio postal universal, de los derechos de los usuarios y del mercado postal (Zakon 43/2010 o univerzalnoj poštanskoj usluzi, pravima korisnika i tržištu poštanskih usluga) od 30. prosinca 2010. (BOE br. 318 od 31. prosinca 2010., str. 109195.; u daljnjem tekstu: Zakon 43/2010), kojim je prenesena Direktiva 2008/6, glasi kako slijedi:

„Kako bi se osiguralo pružanje univerzalne poštanske usluge i njezino neometano odvijanje, imenovanom se operatoru jamči:

[...]

e) distribucija poštanskih maraka ili drugih sredstava za frankiranje, pri čemu se maloprodaja može organizirati posredstvom poštanske mreže ili trećih osoba.”

### **Glavni postupak i prethodna pitanja**

8 Društvo Correos imenovano je Zakonom 43/2010 operatorom koji pruža univerzalnu poštansku uslugu u Španjolskoj.

9 Društvo Asendia Spain operator je ovlašten za pružanje poštanskih usluga na španjolskom tržištu.

10 Budući da je potonji prodavao sredstva za frankiranje različita od poštanskih maraka, društvo Correos podnijelo je sudu koji je uputio zahtjev – Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Madrid (Trgovački sud br. 3 u Madridu, Španjolska) – tužbu zbog nepoštenog tržišnog natjecanja.

11 S tim u vezi, društvo Correos zamjera društvu Asendia Spain tri navodno nepoštena postupanja kojima mu je nanesena šteta, to jest, kao prvo, prodaju sredstava za frankiranje odnosno pretplatničkih naljepnica kojima se oponašaju marke koje koristi društvo Correos i mogu se s njima pogrešno poistovjetiti; kao drugo, prodaju tih sredstava za frankiranje izvan svoje unutarnje poštanske mreže i, kao treće, propuštanje da se korisnici u dostatnoj mjeri obavijeste o činjenici da se pošiljke frankirane navedenim sredstvima mogu ubaciti samo u određene poštanske sandučice.

12 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, odgovor na pitanje je li postupanje društva Asendia Spain nepošteno ovisi o dosegu jamstava koja su Zakonom 43/2010 dodijeljena društvu Correos. U tom pogledu spomenuti sud ističe sudsku praksu Tribunala Supremo (Vrhovni sud, Španjolska), u skladu s kojom se ne može isključiti da članak 33. točku (e) Zakona 43/2010 treba tumačiti na način da društvu Correos valja dodijeliti ekskluzivno pravo na prodaju sredstava za frankiranje različitih od poštanskih maraka.

13 Budući da dvoji o usklađenosti te odredbe – protumačene na opisani način – s pravom Unije, Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Madrid (Trgovački sud br. 3 u Madridu, Španjolska) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Je li članku 7. stavku 1. i članku 8. Direktive [97/67] protivan nacionalni propis u skladu s kojim jamstvo dodijeljeno poštanskom operatoru koji je imenovan pružateljem univerzalne poštanske usluge uključuje to da je on jedini ovlašten za distribuciju sredstava za frankiranje različitih od poštanskih maraka?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prethodno pitanje, može li se u skladu s poštanskim propisima Europske unije zahtijevati od privatnih poštanskih operatora da raspolažu fizičkim objektima dostupnima javnosti kako bi mogli distribuirati i prodavati sredstva za frankiranje različita od poštanskih maraka?”

## O prethodnim pitanjima

### *Dopuštenost prethodnih pitanja*

- 14 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, postupak predviđen člankom 267. UFEU-a instrument je suradnje između Suda i nacionalnih sudova, zahvaljujući kojem Sud nacionalnim sudovima daje elemente tumačenja prava Unije koji su im potrebni za rješavanje spora koji se pred njima vodi (presuda od 27. studenoga 2012., Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, t. 83. i navedena sudska praksa).
- 15 S tim u vezi, samo je na nacionalnom sudu pred kojim je pokrenut postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da ocijeni koliko je, uvažavajući posebnosti predmeta, prethodna odluka potrebna kako bi bio u stanju donijeti svoju odluku te u kojoj su mjeri relevantna pitanja koja postavlja Sudu. Posljedično, ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud u načelu mora donijeti odluku (presuda od 27. lipnja 2017., Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, t. 24. i navedena sudska praksa).
- 16 Iz toga slijedi da pitanja o tumačenju prava Unije koja nacionalni sud uputi u pravnom i činjeničnom okviru koji utvrđuje pod vlastitom odgovornošću i čiju točnost Sud nije dužan provjeravati uživaju presumpciju relevantnosti. Sud može odbiti odlučivati o zahtjevu za prethodnu odluku koji je uputio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi se mogao dati koristan odgovor na upućena pitanja (presuda od 6. rujna 2016., Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, t. 20. i navedena sudska praksa).
- 17 U tom pogledu, potreba za tumačenjem prava Unije koje će biti korisno nacionalnom sudu zahtijeva da on odredi činjenični i zakonodavni okvir unutar kojeg se nalaze pitanja koja postavlja ili da barem objasni činjenične tvrdnje na kojima se ona temelje. Naime, Sud je isključivo ovlašten izjasniti se o tumačenju nekog akta Unije polazeći od činjenica koje mu navede nacionalni sud (rješenje od 21. lipnja 2018., Idroenergia, C-166/18, neobjavljeno, EU:C:2018:476, t. 12. i navedena sudska praksa).
- 18 Sud koji upućuje zahtjev za prethodnu odluku mora navesti i točne razloge koji su ga naveli na to da postavi pitanje o tumačenju određenih odredaba prava Unije i da ocijeni nužnim uputiti prethodna pitanja Sudu. Nadalje, nužno je da nacionalni sud pruži osnovna objašnjenja zašto je odabrao odredbe prava Unije čije tumačenje traži kao i o vezi koju uspostavlja između tih odredbi i nacionalnog zakonodavstva koje je primjenjivo u sporu koji je pred njim pokrenut (rješenje od 21. lipnja 2018., Idroenergia, C-166/18, neobjavljeno, EU:C:2018:476, t. 13. i navedena sudska praksa).

- 19 Ti zahtjevi u vezi sa sadržajem zahtjeva za prethodnu odluku izričito su propisani člankom 94. Poslovnika Suda, s kojim je sud koji je uputio zahtjev dužan biti upoznat, u okviru suradnje uspostavljene člankom 267. UFEU-a, te kojeg se dužan strogo pridržavati (rješenje od 21. lipnja 2018., *Idroenergia*, C-166/18, neobjavljeno, EU:C:2018:476, t. 14. i navedena sudska praksa).
- 20 Nadalje, spomenuti zahtjevi izraženi su i u točki 15. Preporuka Suda Europske unije namijenjenih nacionalnim sudovima koje se odnose na pokretanje prethodnog postupka (SL 2018., C 257, str. 1.). Osim toga, iz točke 16. tih preporuka proizlazi da „sud koji upućuje zahtjev mora precizno navesti nacionalne odredbe primjenjive na činjenice u glavnom postupku” (vidjeti u tom smislu rješenje od 21. lipnja 2018., *Idroenergia*, C-166/18, neobjavljeno, EU:C:2018:476, t. 16. i 17.).
- 21 U svojim pisanim očitovanjima Komisija ističe da odluka kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ne sadržava dovoljno elemenata o činjeničnom okviru glavnog postupka i mjerodavnim nacionalnim propisima da bi se razumjelo prvo pitanje. Stoga ga valja proglasiti nedopuštenim.
- 22 Međutim, iz te odluke jasno proizlazi, kao prvo, da je sud koji je uputio zahtjev pozvan izjasniti se o nepoštenosti poslovne prakse društva Asendia Spain, koja se sastoji od nudenja na prodaju sredstava za frankiranje različitih od poštanskih maraka i, s druge strane, da nepoštenost te prakse ovisi o pitanju je li ekskluzivno pravo distribucije tih sredstava – koje je člankom 33. točkom (e) Zakona 43/2010 dodijeljeno društvu Correos – u skladu s člancima 7. i 8. Direktive 97/67.
- 23 S obzirom na sudske prakse navedene u točkama 16. i 17. ove presude, nije relevantna Komisijina tvrdnja da je sud koji je uputio zahtjev pogrešno protumačio španjolsko pravo i da članak 33. točka (e) Zakona 43/2010 ne daje društvu Correos nikakvo ekskluzivno pravo.
- 24 Iz toga slijedi da je prvo pitanje dopušteno.
- 25 Nasuprot tomu, to nije slučaj s drugim pitanjem.
- 26 Naime, kako to u svojim pisanim očitovanjima u biti ističu francuska vlada i Komisija, sud koji je uputio zahtjev uopće nije odredio činjenični i regulatorni okvir drugog prethodnog pitanja. Konkretno, on ne pojašnjava na čemu temelji tvrdnju da iz jedne jedine nacionalne odredbe koju je naveo u svojem zahtjevu za prethodnu odluku – članka 33. točke (e) Zakona 43/2010 – treba zaključiti da se njome od prihvatnih poštanskih operatora zahtijeva da privatnim poštanskim operatorima raspoložu fizičkim objektima dostupnima javnosti kako bi mogli distribuirati i prodavati sredstva za frankiranje različita od poštanskih maraka.
- 27 Osim toga, u navedenoj se odluci precizno ne navode – osim općenitog upućivanja na „poštanske propise Europske unije” – odredbe prava Unije čije se tumačenje traži, zbog čega Sud ne može razumjeti vezu između tog prava i nacionalnog zakonodavstva primjenjivog u glavnom postupku.
- 28 U tim okolnostima Sud ne raspoložuje potrebnim činjeničnim i pravnim elementima kako bi na koristan način odgovorio na drugo pitanje koje je stoga nedopušteno.

### ***Prvo pitanje***

- 29 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 7. stavak 1. i članak 8. Direktive 97/67 tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis poput onog u glavnom postupku koji operatoru imenovanom za pružatelja univerzalne poštanske usluge jamči ekskluzivno pravo distribucije sredstava za frankiranje različitih od poštanskih maraka.

- 30 Da bi se odgovorilo na to pitanje, dovoljno je istaknuti da iz samog teksta spomenutog članka 7. stavka 1. proizlazi da „[d]ržave članice ne odobravaju, niti održavaju na snazi ekskluzivna ili posebna prava za uspostavljanje i pružanje poštanskih usluga”.
- 31 Stoga se toj odredbi protivi svaki nacionalni propis koji – poput onog iz glavnog postupka – dodjeljuje ekskluzivna prava pružateljima poštanskih usluga, uključujući, prema tome, i ekskluzivno pravo prodaje sredstava za frankiranje različitih od poštanskih maraka.
- 32 Tomu u prilog govori povijesno i teleološko tumačenje Direktive 97/67.
- 33 Naime, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 16. Direktive 97/67, u vrijeme kada je na snazi bila njezina prvotna verzija, održavanje rezerviranih područja bilo je najpoželjniji način financiranja univerzalne poštanske usluge. Međutim, iz uvodnih izjava 10., 11., 13. i 25. Direktive 2008/6 proizlazi da je prilikom njezina donošenja Unijin zakonodavac konačno ocijenio da se – s obzirom na prognostičke studije izvedene s ciljem procjene utjecaja potpunog formiranja unutarnjeg tržišta poštanskih usluga na univerzalnu uslugu – cilj osiguranja trajnog pružanja univerzalne usluge od sada može postići i bez potrebe za rezerviranim područjem i da je stoga „potrebno [...] prekinuti korištenje rezerviranog područja i posebnih prava kao načina osiguravanja financiranja univerzalne usluge”.
- 34 Osim toga, čak i u slučaju da je još uvijek potrebno vanjsko financiranje preostalih neto troškova univerzalne usluge, u članku 7. stavcima 2. do 4. Direktive 97/67 na navodi se, među izričito dopuštenim mogućnostima financiranja univerzalne usluge, dodjeljivanje ekskluzivnih ili posebnih prava imenovanom operatoru.
- 35 Prethodnim razmatranjima ne proturječi ni članak 8. Direktive 97/67, koji propisuje da odredbe njezina članka 7. ne dovode u pitanje pravo država članica da, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom, organiziraju, među ostalim, izdavanje poštanskih maraka.
- 36 Naime, izdavanje sredstava za frankiranje različitih od poštanskih maraka, poput onih koje distribuira društvo Asendia Spain, očito nije obuhvaćeno materijalnim područjem primjene spomenutog članka 8. koji upućuje isključivo na razmještaj poštanskih sandučića na javnim prometnicama, izdavanje poštanskih maraka i usluge preporučene dostave koje se koriste tijekom upravnih ili sudskih postupaka.
- 37 Takav zaključak potvrđuje uostalom okolnost da, s jedne strane, taj članak 8. treba usko tumačiti s obzirom na to da se njime uvodi iznimka od načelnog pravila sadržanog u članku 7. stavku 1. Direktive 97/67 i namijenjenog ostvarenju glavnog cilja Direktive 2008/6, a to je – kako proizlazi iz samog njezina naziva – potpuno postizanje unutarnjeg tržišta poštanskih usluga. S druge strane, iz uvodne izjave 20. Direktive 97/67 proizlazi da su isključivo zbog javnog reda i javne sigurnosti, a ne zbog razloga povezanih s financiranjem univerzalne usluge, države članice i dalje odgovorne za određivanje, među ostalim, jednog ili više tijela koja će izdavati poštanske marke s oznakom države podrijetla.
- 38 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 7. stavak 1. i članak 8. Direktive 97/67 treba tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis poput onog u glavnom postupku koji operatoru imenovanom za pružatelja univerzalne poštanske usluge jamči ekskluzivno pravo distribucije sredstava za frankiranje različitih od poštanskih maraka.

## **Troškovi**

- 39 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (osmo vijeće) odlučuje:

**Članak 7. stavak 1. i članak 8. Direktive 97/67/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 1997. o zajedničkim pravilima za razvoj unutarnjeg tržišta poštanskih usluga u Zajednici i poboljšanje kvalitete usluga, kako je izmijenjena Direktivom 2008/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. veljače 2008., treba tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis poput onog u glavnom postupku koji operatoru imenovanom za pružatelja univerzalne poštanske usluge jamči ekskluzivno pravo distribucije sredstava za frankiranje različitih od poštanskih maraka.**

Potpisi